

Sammanfattning

I det här policybriefet ges en översikt över innovation inom offentlig sektor, kopplingen till programmet för smart specialisering och vilka platsspecifika egenskaper i Värmland och finska Lappland som gynnar det. Båda regionerna har låg befolkningstäthet sett ur ett europeiskt perspektiv (Eurostat, 2020) och såväl institutionell kapacitet som innovation ligger ofta över genomsnittet i Europa (Europeiska kommissionen, 2019), vilket ger en god grund för innovation inom offentlig sektor. Utöver den här gynnsamma utgångspunkten utnyttjar regionala aktörer faktorer som samarbete mellan nyckelaktörer baserat på tillit och regional politik som gynnar en gemensam agenda, vilket visar att det finns innovation i den offentliga sektorn.

Om projektet

Detta policybrief utgår från det pågående forskningsprojektet "Skogen som resurs och möjlighet för regional utveckling". Projektet syftar till att stärka regionala innovationssystem i Värmland i samband med omställningen till en skogsbaserad hållbar bioekonomi. Projektet utforskar vad omställning till bioekonomi innebär för en region och processerna som regionala aktörer använder för att utforma och genomföra en sådan övergång. Projektet genomförs med en fallstudie av tre europeiska regioner som har infört strategier för smart specialisering och regionala innovationssystem för att främja en skogsbaserad bioekonomi.

Projektledare: Margareta Dahlström, professor i kulturgeografi

Deltagande forskare: Diana Morales, postdoktor

Finansiering: Akademin för smart specialisering, Karlstads universitet och Region Värmland

Projektperiod: Januari 2019–februari 2021

Vad är innovation i offentlig sektor?

Innovation i offentlig sektor (på engelska Public Sector Innovation, PSI) är en ny idé, metod, process eller ett nytt mål som kommer från den offentliga sektorn. Det är ett brett koncept som innefattar både resultat och processer. Innovation i offentlig sektor avser därför också den offentliga sektorns förmåga att experimentera, lära sig och byta väg (De Vries et. al., 2016; Morgan, 2016). De här processerna kan också kallas policylärande och omsättning av politik till praktik.

Smart specialisering som möjlighet till innovation i offentlig sektor

För att främja regional utveckling och få extra finansiering, antingen nationellt eller från Europeiska unionen, var de regionala myndigheterna tidigare ofta tvungna att följa offentlig politik som hade fastställts på högre nivå, vilket gav litet utrymme för regionalt anpassade och innovativa strategier. Strategin smart specialisering (S3) har visserligen utformats på europeisk nivå, men innebär ändå större möjligheter för detta. Regionerna får själva bestämma var och hur de vill investera de mänskliga och ekonomiska resurserna i enlighet med deras identifierade prioriteringar, behov och befintliga eller potentiella tillgångar (Foray, 2015; Morgan & Marqués, 2019).

Strategin smart specialisering S3

S3 är en strategi som Europeiska kommissionen har tagit fram och främjar (Foray, et al, 2012) för att utveckla innovation och regionala innovationssystem i både teori och praktik. Det definieras som en platsspecifik agenda som fokuserar på regionala prioriteringar, behov och tillgångar, regional konkurrenskraft, platsspecifik innovation och samarbete mellan främst den offentliga sektorn, universitet och näringsliv, men med ambitionen att även inkludera det civila samhällets aktörer. Den regionala politiken är därför avgörande för att strategin ska lyckas. S3 ska vara ett verktyg för regioner som vill förverkliga sina regionala utvecklingsmål (Foray, 2015).

Bild 1. Rovaniemi. Foto: Författaren.

Vilka faktorer är vägledande för innovation i offentlig sektor?

Ett sätt att utvärdera innovation i offentlig sektor är att titta på regionala myndigheters strategier för att utveckla sina S3-prioriteringar. Några av dessa kan vara desamma som beskrivs i politiska dokument på högre nivå. Exempel på detta kan vara att tillhandahålla innovationsbidrag, främja och agera som plattform för kunskapsutbyte för näringsliv och forskare samt förmedla och samordna offentlig politik. En platsspecifik innovationsstrategi och prioriteringar som har fastställts genom deltagandeprocesser kan dock leda till innovativa och lokalt anpassade strategier. Båda regionerna har exempelvis strategier för att främja innovation genom bidrag och plattformar för kunskapsutbyte, men också strategier anpassade efter lokala förutsättningar. För finska Lappland är entreprenörskap en prioriterad fråga. De har därför utformat strategier för att koppla samman lokala producenter och lokala konsumenter genom sociala medier, och strategier för att öppna lokala marknader inriktade på turistindustrin för lokala producenter. Landskapsförbundet är samtidigt medvetet om att en stor del av hushållens inkomster på landsbygden går till att betala elräkningar. Därför genomför det en informationskampanj för att främja decentraliserade energisystem baserade på skogsbiomassa i byarna. Ett annat exempel på innovation i offentlig sektor som mäts efter framtagna strategier är inrättandet av Akademien för smart specialisering i Värmland. Akademien för smart specialisering leds av Region Värmland och är ett samarbete mellan regionen och Karlstads universitet för att främja, sprida och finansiera forskning. Akademien har blivit en viktig tillgång för forskning och innovation i regionen och en koppling mellan forskare och aktörer från både den offentliga och den privata sektorn.

Ett annat sätt att utvärdera innovation i offentlig sektor är att titta på hur flexibla de regionala myndigheterna är och deras förmåga att ta till sig ny kunskap. Det är viktigt att se på exempel på policylärande som kan ta sig uttryck i justeringar av S3-strategin och i sökandet efter nya samarbetsformer och strategisk samverkan med privata aktörer och civilsamhället inom och utom regionen (Morales & Sariego, kommande). Finska Lapplands landskapsförbund har till exempel beslutat att omforma ett av sina specialiseringsområden efter att ha utvärderat sina S3-program och insett att det inte gav de förväntade resultaten.

Bild 2. Norra Klarälvdalen. Foto: Margareta Dahlström.

Vilka faktorer som är specifika för Värmland och finska Lappland underlättar innovation i offentlig sektor?

Det är viktigt att notera att skandinaviska länder ofta får höga betyg när det gäller innovation. Ett exempel är den europeiska resultattavlan för innovation 2020 som klassificerar Sverige, Danmark och Finland som innovationsledare. Även om innovationsförmågan inte är densamma i alla regioner ligger de flesta över genomsnittet i EU (Europeiska kommissionen, odaterad). Dessa indikatorer avser innovation inom den privata sektorn. Innovation är emellertid inte ett resultat utan en process som ofta involverar flera aktörer, inklusive staten (Trippi et. al., 2019). Man kan alltså säga att skandinaviska regioner har ett bra utgångsläge för innovation i offentlig sektor. Utöver S3 finns det kontextuella och kulturella faktorer i regionerna som kan utnyttjas för att utveckla innovationen i offentlig sektor. För det första är S3-programmet en politisk agenda som inte bara lämpar sig för att tillhandahålla alternativ för finansiering, det gör det också möjligt att anpassa strategierna till befintliga socioekonomiska förhållanden, naturresurser och industriell utveckling. Det i sin tur gör S3 till en regional utvecklings- och innovationspolitik som lättare går att anpassa till ett regionalt sammanhang än vad tidigare innovationspolitik har kunnat. För det andra möjliggör demografiska förhållanden såsom en liten befolkning, tillsammans med en offentlig sektor som har en institutionell kapacitet som ligger över genomsnittet (som nämnts ovan), samarbete och utbyte mellan olika aktörer baserat på tillit, oavsett om de tillhör den offentliga eller den privata sektorn. De här förutsättningarna skapar en känsla av att äga politiken och påverkar starkt aktörernas engagemang och förmåga att påverka. Det gör det lättare att komma överens om en gemensam agenda. För det tredje möjliggör S3 strategiska samarbeten med befintliga och väletablerade organisationer.

Vad är nästa steg?

En känsla av att äga strategierna, en gemensam agenda samlad i S3 och tilltro till att bygga viktiga samarbeten är förutsättningar som finns i Värmland och finska Lappland och som, när de utnyttjas av regionala aktörer, fungerar som katalysatorer för innovation i offentlig sektor. Innovation i offentlig sektor är dock mer en process än ett resultat. Därför krävs fortsatt reflektion från aktörer inom offentlig sektor och fortsatt samarbete mellan andra privata aktörer och forskningsinstitut eller universitet. Det är viktigt att tänka på att innovation i offentlig sektor till viss del även är beroende av offentlig finansiering. Kommande dialoger och överenskommelser mellan aktörerna kan därför behöva ske med fokus på nästa finansieringsperiod i Europeiska kommissionen.

Samtidigt är det en förutsättning för innovation i offentlig sektor att det även finns offentliga aktörer som kan experimentera, prova nya arbetssätt och utöka samarbeten till andra aktörer från civilsamhället. Detta är särskilt viktigt när det gäller att utvärdera den nuvarande S3-strategin och fatta beslut om förändringar eller justeringar.

Det är också viktigt att offentliga aktörer ser innovation i offentlig sektor som en lärandeprocess snarare än ett kvantifierbart resultat, för att kunna förstå att både framgång och misslyckande är acceptabla delar av innovationsarbetet. När det handlar om offentliga aktörer och finansiering kan misslyckande vara kontroversiellt. Därför är stödet från såväl allmänheten som regionala politiker avgörande. En stark styrning stöder innovationsprocesser i offentlig sektor.

Referenser

- De Vries, H., Bekkers, V., & Tummers, L. (2016). Innovation in the public sector: a systematic review and future research agenda. *Public Administration*, 94(1), 146–166.
- Europeiska kommissionen, 2019. Regional resultattavla för innovation. Tillgänglig på https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/regional_en
- Eurostat, 2020. Befolkningstäthet i EU. Tillgänglig på <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20170406-1?inheritRedirect=true>
- Foray, D.; Goddard, J.; Beldarrain, X.G.; Landabaso, M.; McCann, P.; Morgan, K.; Nauwelaers, C. & Ortega-Argilés, R. (2012). *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå.
- Foray, D. (2015). *Smart Specialisation: Opportunities and Challenges for Regional Innovation Policy*. Abingdon: Routledge.
- Morales, D. & Sariego, L. (kommande). Regional state innovation in peripheral regions. Enabling green policies in Finnish Lapland.
- Morgan, K. (2016). Speaking truth to power: the political dynamics of public sector innovation. In: Kyriakou, D. ed. *Governance of Smart Specialisation*. London: Routledge.
- Morgan, K. och Marques, P. (2019). The Public Animator: Mission-led Innovation and the “smart State” in Europe. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 12(2): 179–93.
- Trippi, M., Zukauskaitė, E. och Healy, A. (2019). Shaping smart specialization: the role of place-specific factors in advanced, intermediate and less-developed European regions. *Regional Studies*, s. 1–13.

CRS, CENTRUM FÖR FORSKNING OM
HÅLLBAR SAMHÄLLSFÖRÄNDRING

Centrum för forskning om hållbar samhällsförändring

Centrum för forskning om hållbar samhällsförändring vid Karlstads universitet bedriver mångvetenskaplig forskning om såväl aktuella och historiska trender som framtida utmaningar. Vi arbetar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt med forskning, samverkan och kommunikation av våra resultat. Målet med forskningen är att bidra med nya forskningsresultat om och metoder för nya sätt att arbeta med hållbar utveckling och olika samhällsutmaningar.

CRS är ett inkluderande centrum som förenar forskare från många olika ämnen och med olika inriktning, vilket skapar en dynamisk forskningsmiljö. Hur kan vi gemensamt använda skogens alla resurser på ett hållbart sätt? Hur inverkar digitaliseringen på turismen och utvecklingen av besöksmål? Hur påverkas vardagslivet för en familj som flyttar från storstaden till tätorten? Hur kan vi lära av lokal och historisk kunskap för en hållbar framtid? Det är några av alla de frågor som ryms inom CRS breda forskningsfält.

CRS driver också en forskarskola för doktorander från en rad olika ämnen. Förutom olika kurser erbjuds doktoranderna aktiviteter som seminarier och workshops, ofta med speciellt fokus på akademiskt skrivande men även på karriärmöjligheter efter doktorsexamen.

Utöver forskningsprojekt och forskarutbildning anordnas skrivarworkshops, seminarier och nätverksfrukostar regelbundet, allt för att främja akademiskt skrivande, forskningskommunikation och nätverksbyggande.

För mer information om vår verksamhet och pågående forskning, besök CRS hemsida: kau.se/crs.

KAU.SE/CRS

